

rétameur ambulans a les Ardenes i en el Mouzonais, en parlars veïns *maignien*, *-gnan* (Goffart, *Rev. de Champ. et de Brie*, 1897, 731); i ja amb cites força antigues en God. i en La Curne: «un adoubeur ou ramendeur de payelles que l'on appelle communément *maignan*».

Que aquest mot ve de *MANIA 'habilitat' no pot oferir cap dubte; els de M-Lübke (REW, 5299) no són d'acceptar, car vénen només de la seva creença que «la pàtria del mot sembla ser l'Alta Itàlia» (mentre que *MANIA no és italià), però això només es funda en defectes seus d'informació (junt amb el fet que el primer d'estudiar el mot fou l'italià Flechia i que M-Lübke està sempre molt al corrent de les coses italianes, i molt menys de les altres): no significa res que el mot no consti en oc. antiq. (un terme així no era d'ús natural en els trobadors), puix que en català està més documentat i més antic que enlloc i ell no té notícia de la seva gran i ja antiga presència en el domini d'oïl (el que és inconcebible és que els autors de l'*AlcM*, que no tenen aixequies ignoràncies, diguin que *manyà* ve de l'it. *magnano*: mot sobretot dialectal, que ni tan sols figura en el Prati: allí 'manyà' es diu *fabbro*).

La invasió del concurrent *serraller* és probable que es produís des de la llengua d'oc (on ja hi ha dades medievals de *serralha* «serrure» i *serralhier*), car també entrà en el domini rossellonès, i allí hi entrà junt amb un homònim de *manyà* que havia de fer nosa a la vida d'aquest: *manyà* 'cuc de seda' (DAG.): no em consta que això allà sigui general, però sí que s'hi usen tots dos almenys a la part Nord: a Taltell anoto «*mənyans* ací diem los cucs de seda, això que dieu se diu ací *səřələ*» (1960). Ara bé el plural *manyans* ja denuncia un manlleu occità, altrament en el Rosselló hi hauria un plural en *-as*. El nom del cuc és irreconciliable semànticament amb el que ens preocupa, i si no té una arrel cèltica (cf. *min*- 'petit' i en part 'suau, lleu', molt antic i arrelat en cèltic, Thurneysen, *Keltorum.*, 69) anirà, potser més aviat, amb el grup de noms hipocòrífics d'animals (no solament el gat) que aplega el REW en el n.º 5581 (cf. MINYÓ).

DERIV.: *Manyaneria*. *Manyanec* (?). *Manyós* [un sol cop, en el sentit d'astut, enganyós, traïdor', dit de dones adúlteres, c. 1500, *Somni de JJoan*; «industriós, enganyós», DTo. 1647]; *manyer* ross.; *manyeria*. *Manyeta*.

Desmanyat. *Desmanyotat* [Belvitges «desmañado, segnis, tardus, inhabilis; no ser cap *desmanyotat*, no mondar nísperos», Lab. 1839 «aturat, qui no té art en fer les coses --, no ser cap *desmanyotat*: no ser cojo ni manco», i en autors mall., gironins i del Maestrat: «si un hom tingués força traça per expressar i comunicar el que ha rebut! És un punt, on sempre em trobo petit, petit i *desmanyotat*: tot un mes vaig estar treballant ---», Ruyra (O. C., 952a); «no es pot pendre per càlcul cronològic ni demés, la quantitat de terrissa trobada en un jaciment: perquè la trencadissa pot haver-la augmentat un *desmanyotat* o malgènit de l'eneolític, posem per cas», JPorcar (BSCC XIV, 241); «tal atrocitat la rebutgen fins i tot la majoria --- sols

la defensen uns quants: ab molt d'enginy i ab certes apariències de raó qualcú, ara els altres *desmanyotadament*, sense tocar pilota i mostrant la filassa», AMALCOVER (BDLC x, 1918, 50); alguns valencians ho fan amb *-no-* (forma acceptada en cast.): «és, puix, el tal dolçainer un verdader tipo de dolçainers *desmanotats*», MGadea (T. del Xè II, 142, també 154). *Desmanya*. *Amanyar* (cf. el cast. *amañar*, DCEC III, 852a55-b21), *amanyat*, *amanyós*.

¹ En canvi no hi ha enllaç possible amb un parònim cèltic (*mám* etc.), que havia cridat l'atenció a Diez (*Wb.*, 466 i 748), i que també significa 'manat' o 'embosta' en irl. i en gal., però que pel que indica Thurneysen, suposa bases MAMMO- o MAMATI-, i per tant se n'allunya evidentment (*Kelt.*, 87). — ² Ja apareix en alguns escriptors toscans (Fagioli etc.) però en part amb el significat de «calderai» i fins n'hi ha un cas en Boccaccio, on el context demana un personatge de deplorable aspecte («pareva piuttosto un *magnano* che altro a vedere») i per tant deu significar 'calderai', 'estanyapalles'.

MANYAC, 'de condició suau, dòcil', AMANYAGAR 'amoixar, acariciar' i MANYAGA 'carícia', mots peculiars de la llengua moderna catalana i occitana, on *manhac*, *-ago*, és sobretot del Llenguadoc i vol dir 'delicat, esdolceït', 'aviciat, mimat', acció que també ha estat catalana; origen incert, car no és impossible que sigui pre-romà o un insòlit tipus de derivat de *manya* o del ll. MANUS 'mà', però potser prové més aviat del llatí tardà MANIACUS, que vagi atenuar el seu sentit de 'maniàtic' aplicant-se a criatures i animals capritxosets, malcriats pels seus, fins a pendre el significat de 'aviciat', 'que es plau a ser amoixat', 'mansoi'. □ 1.ª doc.: *amanyageria* i *manyageria*, 1695, Lacav.; *manycac*, 1805, Belv., i en cançons populars que ja poden ser del S. XVII, o almenys XVIII.

L'etimologia de *manycac* no ha estat quasi gens estudiada: fora de les notetes d'En Moll i de dos o tres vagues atansaments,¹ no hi ha res més (el mot ni tan sols s'esmenta en el REW_{1,8}) que el que vaig escriure fa sis anys per al DECH, com a nota 12 a l'article MAÑA, i que servirà per introduir aquest article: «Tractat poc curosament en l'*AlcM* perquè és estrany al balear i valencià,² i segons sembla a la llengua medieval cat. i oc., però en canvi està arrelat fonament i amplem; en tot cas no és seriós fabricar un absurd i inservible ll. vg. **manuicare*, ni postposar *manycaca* a un substantiu *manycac* a penes existent (segurament innovació improvisada de JMfolch i Torres, únic on el troba); altrament el llgd. *magnac* i formes anàlogues no em consta que s'usin també com a substantives. ---.

»En aquest mot català i occità les possibilitats de tres pistes etimològiques divergents estan bastant equilibrades: A) *MANIA (> MANYA, *maña*) o un altre derivat de MANUS: més òbvia o menys imaginativa que les altres, però no més atraient, perquè no hi ha un sufix *-ac*, *-aga* en romànic; B) el grup del gal *μαννάκης*, *μαννάκης*, *μαννος*, 'collar típic dels cel-